

קרוב אליך

עבודת ה' ברוח חסידית

סמרטפון
רק עם ואצאפ!

אפשר!! וכדאי!!

מרכז הזמנות ארצי
052-2-129-129

זול פון

אספקה לכל חלקי הארץ תוך 24 שעות
רח' פינס 9 ירושלים | zolphone.co.il

11 ההטרמה החריפה
של שעבוד מצרים
הרב זקס

10 לישון בעיניים
פקוחות
משה שילת

6 בוודאות: אנחנו חיים
באי ודאות
שאלת השבוע

8 לאהוב את מי
שלא אוהב אותך?
צבי יחזקאלי

20 על מה אתה
חושב כשאתה
רואה אבן?
התוועדות עם
הרב יואל כהן

2 כשהרבי דפק על
השולחן
שיחת חברים

"בשיעורים שאני מוסר
לנשים אני אומר שהן
צריכות לקחת אחריות
על מה שהן לומדות, לא
להסתפק ב'וורטים'.
לפעמים אני
נתקל בהתנגדות
דווקא מצד נשים
דתיות"

ניר מנוסי בראיון
על פמיניזם רוחני
חדש ישן

ההחלף ביומ

נר מצוה
MITZVAH CANDLE

נרות חנוכה - מוכנים להדלקה
עם שמן זית ראוי למאכל מכרמי ארץ ישראל

ופתילות מצמר גפן "ומצוה מן המובחר להדליק בשמן זית ובפתילות (צמר גפן)"
הרב מרדכי אליהו זצ"ל: "טוב שידליק בשמן זית הראוי לאכילה.
ולא בשמן זית למאור, שאפשר שיש בזה מן הזלזול להדליק בשמן פגום"

להזמנה בסיטונאות, טל: 050-6534024

מרבה שיחה

נשים הן רוחניות יותר מגברים
או ביתיות יותר מגברים?
עולם מונחים חדש צומח
ומשנה את כללי המשחק <
מקדשי ההתנגחות בפמיניזם
מפספסים ניצוץ מאוד עמוק
וקדוש שנמצא בתנועה
לשחרור האישה < אל צניעות
צריך לגשת בצניעות ואם
ניגרר לתגובתיות קיצונית
כנגד הפריצות הקיצונית
ניגרר לתוך אותה סחרחורת
שבאנו לרפא • ראיון עם ניר
מנוסי

דורו יהב

עוד שהגברים הם נביאים, שופטים ומצביאים, וגם דמויות גבריות שוליות למדי יוזכרו בשמן, התנ"ך אינו מבליט דמויות נשיות. בדרך כלל הן נשארות צנועות באוהל ואינן מוזכרות בשמן אלא אם הן מקדמות באופן בולט את העלילה. בעידן שבו המרחב הציבורי מתמלא ביותר ויותר קולות נשים, מתעוררת השאלה מדוע התנ"ך, ספר הספרים הנצחי של עם ישראל ושל האנושות כולה, אינו מתייחס לנשים בשווה.

התשובה נמצאת בספר חדש שעוסק כולו בדמויות הנשיות בתנ"ך ומעניק להן תשומת לב עמוקה. 'מי זאת עולה', ספרו החדש של ניר מנוסי שראה אור לאחרונה בהוצאת 'מגיד', מנסה לשרטט דיוקן רב-ממדי של הדמויות הנשיות הבולטות בתורה מתוך הפירושים הקלאסיים, ובעיקר מתוך הקבלה והחסידות. מדובר בכרך ראשון מבין שלושה בתכנון, כשהשניים הבאים יעסקו בדמויות הנשיות בספרי הנביאים ובדמויות נשיות 'שוליות' שאין עליהן כמעט תיאור בכתובים, אך יש אליהן התייחסות עשירה בפנימיות התורה.

שלם וחצי

הדמויות הראשיות בתורה – שרה, רבקה, רחל ולאה, תמר ואחורות, מוכרות כולנו. אז מה אם כן החידוש הגדול בספר על דמויות נשיות? מנוסי טוען כי מה שמחבר בין כולן הוא נרטיב-על של התפתחות הנשיות לאורך ההיסטוריה. "בפנימיות התורה מוסבר שהנשיות, המכונה גם 'נוקבא', 'מלכות' ו'שכינה', נמצאת במסע של עלייה לאורך הדורות. זהו ההסבר הכי עמוק, מעבר להסברים היסטוריים, סוציולוגיים, חברתיים וטכנולוגיים, לכך שהעלייה במעמד הנשים מתרחשת רק בדורות האחרונים. בנשיות יש ממד של התפתחות והליכה הדרגתית, ורק בעתיד היא תתגלה במלואה. הפוטנציאל של הנשיות הוא להופיע במלוא היצירתיות, החכמה והיזמות שלה".

הפרק הראשון מבקש לשרטט את הנרטיב הזה כשהוא מציג את דמותה של חוה. כידוע, ספר בראשית מתאר שני סיפורים על בריאת האדם: בראשון מצויין "זכר ונקבה ברא אותם", ואילו בשני חוה נבראת מצלעו של אדם. הפרק הראשון מבקש לשרטט את הרעיון העמוק של הנשיות כגרעין שמבשיל במהלך ההיסטוריה דרך סיפורה של חוה. מנוסי טוען כי למעשה מדובר בשתי 'דמויות' שונות הנמצאות בתוך אותה אישה, אך הן שונות כל כך באופיין עד שאפשר לכנות אותן 'חוה הראשונה' ו'חוה השנייה'. "בדרך כלל לא מתעכבים על כך, אבל חוה הראשונה, המכונה בקבלה בשם (שאין נוהגים להגותו) 'לילית', מצוירת כדמות של שדה אפלה ומרשעת. הסיפור השלם הוא שהיא קליפה המסתירה בתוכה משהו מאוד גבוה וקדוש, התנוצצות מוקדמת של נשיות עתידית שלמה ומלאה שמתגלה בינתיים בצורה שלילית".

למעשה, כל אחת מהנשים בספר מדגימה סוג אחר של שילוב ואיזון בין שתי הבחינות: בין חוה הראשונה, שמשפיעה על בעלה ומלמדת אותו ומראה לו דברים שהוא לא

רואה בעצמו, לבין חוה השנייה שיוצרת להתמעט ולתת לאיש את המקום להוביל. "זהו משחק מאוד עדין, והוא בעיניי הדבר הכי מיוחד בנשים האלה – בכל אחת מהן קיימת הכפילות הזו של ניצוץ נשיות גבוהה ורוחנית לצד נשיות יותר ביתית וארצית". מנוסי מביא לדוגמה את שרה אמנו. בפעם הראשונה שהיא מציקה להגר אברהם אינו שותף לכך, ואילו בפעם השנייה היא מבקשת לגרש את הגר, ואברהם מתרצה והופך לשותף אקטיבי, לאחר שהקדוש ברוך הוא עצמו מורה לו לקבל את דבריה. מה פשר ההבדל בין שתי הפעמים? בהתחלה, כשהיא עוד נקראה 'שרי', היא היתה שייכת עדיין לבחינת 'חוה הראשונה', המשפיעה, שעדיין אינה מחוברת לנשיות שלה. לכן כשהיא מנסה להשפיע על אברהם היא צועקת עליו "חמסי עליך, ישפוט ה' ביני ובינך", ואברהם עונה לה בהתאם – "הנה שפחתך בידך, עשי לה כטוב בעיניך".

בהמשך, כשהיא מתחברת לנשיות ולאמהות שלה – תהליך שמתרחש בעת שינוי שמה ל'שרה', וביגלוף הרחם, כפי שהוא מכונה במדרשים, כלומר כשנוצר אצלה חלל

"אפשר לומר שהחסידות היא בעצם התחלה של תורה נשית. עובדה שבכל מקום בו נפתח שיעור חסידות, באות יותר נשים מגברים. העולם הישיבתי סובל כרגע מ'זכריות יתר' ולא מספיק מחובר לעולם הפנימיות"

שמאפשר נשיות גבוהה יותר – רק אז היא מצליחה להשפיע על אברהם באמת, כשהיא מבקשת-דורשת "גרש האמה הזאת ואת בנה". ברגע זה, כשהיא נמצאת במקום נפשי מדויק יותר, הקדוש ברוך הוא מגבה אותה ואומר לאברהם "כל אשר תאמר אליך שרה – שמע בקולה".

למה דווקא הנשיות היא זו שצריכה להתפתח? "אפשר לומר שכל בריאת העולם היא השתקקות אל מדרגה גבוהה יותר – העולם נברא עם חוסר שלמות אך גם עם שאיפה גדולה אליה. הגבריות מייצגת שלמות סטטית, והנשיות מייצגת כמיהה ותנועה אל שלמות גבוהה יותר ('שלם וחצי' בלשונו של רבי אברהם אבולעפיה, 'שלמות והשתלמות' בלשונו של הרב קוק). הדבר מתבטא בכך שיש צד אחד שמראשית ההיסטוריה תופס את מרכז הבמה ומשמיע את קולו כ'שלם', אבל

יש צד אחר שמבשיל באיטיות גדולה, מתחיל ממקום יותר חלש וצנוע מאחורי הקלעים ואז מתגלה. הקול שבוקע מתוך התהליך הזה הוא קול אחר בחוויה האנושית, והוא הקול הנשי.

"בעל התניא שאל על הברכה האחרונה של הנישואין 'מהרה ישמע בהרי יהודה... קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה' – למה מדובר בשני קולות, למה לא לומר 'קול חתן וכלה'? תשובתו היא שאכן מדובר בשני קולות שונים, וקול האשה יתגלה רק לעתיד לבוא, 'עוד ישמע', בעוד שקול החתן נשמע תמיד על בימת ההיסטוריה. הנשים צריכות לעבור מסע לאורך ההיסטוריה בדרך לשוויון מלא".

לא על חשבון החיבור למגדר

אם יש התפתחות, איפה אנחנו בתהליך? "ההגעה לשוויון מתרחשת ממש עכשיו. האר"י דיבר על התהליך של 'עליית הנוקבא', שנבראה קטנה יותר ובהדרגה הולכת וגדלה עד שהזכר והנקבה יגיעו לשוויון. בעל התניא כבר מדבר על סוג של היפוך מעמדות, שהכל יעבור דרך האשה ורוב החידושים יגיעו ממנה. החסידות רוצה שיעקר התובנות שלנו יגיעו מתוך התמודדות עם החיים, מתוך עבודת הנפש ועבודת הלב. למעשה אפשר לומר שהחסידות היא בעצם התחלה של תורה נשית, גם אם גדולי החסידות עד כה היו בעיקר גברים. אבל החסידות הניחה את המסילה לאיזושהי תנועה נשית שתתחולל. והדברים מדברים בעד עצמם – בכל מקום בו נפתח שיעור חסידות, באות יותר נשים מגברים, כנראה שהן קולטות את זה בצורה הרבה יותר טבעית ומיידית".

אולי זה האפיק היחיד שיש להן? גם בימינו נשים לא לומדות ולא לוקחות חלק פעיל בבית המדרש.

"יש בתי מדרש לנשים שבהם התלמידות לומדות גם גמרא. הרבי מלובביץ' אמר שכל מי שחשקה נפשה בתורה, כולל השקלא וטריא עם כל העיון, יכולה ללמוד ללא חשש".

כן, אבל זה לא במיינסטרים האורתודוקסי. עם כל ההיתרים שנאמרו, זה עדיין לא מקובל. כמה נשים כאלה אתה מכיר?

"זה קיים אבל לא במספרים גדולים. העובדה שאכן מדובר במיעוט מעידה לדעתי שכאשר שערי התורה נפתחים בפני נשים – דבר שקורה בשנים האחרונות בצורה רחבה מאוד – הן לא בהכרח נמשכות לאותם חלקים בתורה שגברים נמשכים אליהם. הנטייה הטבעית שלהן היא לחסידות ולתחומים של עבודת הנפש, ובולט מאוד שהחיבור היותר טבעי שלהן הוא לפנימיות התורה. אדרבה, דווקא לגברים מאוד חסר החיבור הזה. העולם הישיבתי סובל כרגע מ'זכריות יתר' ולא מספיק מחובר לעולם הפנימיות. כנראה צריך שהמפכה תגיע דרך הנשים".

אולי זו פשוט חלוקה דיכוטומית שהתרגלנו אליה – גברים משתמשים בשכל ללימוד גמרא ונשים לומדות חסידות בגלל הרגש?

"קודם כל, בחלוקה הזו יש מן האמת, מה

לעשות. אבל אני מסכים – זו אכן מציאות דיכטומית מדי וזקוקה לאיזון. הגברים צריכים ללמוד תורה גם בצורה יותר נפשית ו'נשית', ואת הנשים שלומדות חסידות אני מעודד ללמוד גם בצורה שכלתנית – לא להסתפק ב'וורטים' קטנים וקלים לעיכול, אלא ללמוד ברצינות מתוך התבוננות והקשבה עמוקה לטקסטים. הבשלות של שני המינים מגיעה ממה שנקרא 'התכללות' – כשיש צד נשי מפותח בגבר וצד גברי מפותח באישה, רק לא על חשבון החיבור הבסיסי למגדר שלהם."

לא לדכא. לא לקדש

אתה כבר הרבה שנים עוסק בתחומי גבריות ונשיות, משפחה ומה שביניהם. כתבת מאמרים בנושא, תרגמת וערכת את הספר "עלייתה ונפילתה של השכינה" שעוסק גם הוא בעליית הנשיות. מהיכן בא החיבור לדברים?

"כשחזרתי בתשובה התעוררה אצלי סדרה של שאלות שלדעתי מציקות לכל חוזר בתשובה, ובפרט למי שבא ממחוזות האקדמיה. בעולם החילוני ערכים מסוימים כמו מעמד הנשים, תורה ומדע ולהט"בים נמצאים בחזית, בעוד העולם הדתי לא מרבה לעסוק בהם. אני מרגיש שהקדוש ברוך הוא שם אותי בעולם חילוני למהדרין למשך עשרים ושש שנים כדי שאביא את כל הריגשיות משם, ואפגיש אותן עם עולם התורה. השאלות האלה מעסיקות אותי ואני מנסה להפיק תשובות מעמיקות שיספקו גם את מי שבא משם, מבלי לעקוף אותן למרות שזה הדבר הכי קל. לתחושת, הכי נכון דווקא להתמודד איתן חזיתית אבל בצורה מתונה, לא מתנגחת.

"לאחרונה ראה אור ספר שהוצאתי יחד עם הרב גינזבורג בשם 'איחוד התורה והמדע' ועוסק בבירור המדע המודרני וחיבורו עם התורה. עם כל השוני העצום בתוכן ובסגנון בין שני הספרים האלו, על המדע ועל הנשים בתורה, יש נקודת השקפה מאוד חזקה ביניהם: ראשית, הן עליית המדע והטכנולוגיה והן עליית מעמד האישה הן תנועות שצומחות מלמטה. ושנית, על פני השטח הן נראות מאוד חילוניות ומנוגדות לדת – ואולי אפשר לומר שהתנועות הללו הן המנגחות ביותר כיום את עולם האמונה.

"יש גישות מסוימות ביהדות שעוסקות בהתנגחות עם המדע או הפמיניזם. אף שאני יכול להסכים עם חלק גדול מדבריהם, אין בהתייחסות שלהם הכנה לניצוץ המאוד עמוק וקדוש שנמצא בתנועה לשחרור האישה או בחיפוש האלוקים דרך הטבע והמדע. בשני המקרים לא צריך ישר לקדש את התנועות הללו וגם לא לדכא אותן, אלא לברר אותן מתוך הכרה בניצוץ קדוש הטמון בהן. מדובר בשני תהליכים שהם משיחיים בעיקרם, והסיבה שהם לובשים צורה חילונית כל כך היא דווקא משום שהם נושאים בתוכם חלק מהעוצמה המשיחית. צריך רק לברר בטוב טעם ודעת מה נכון ומה לא, מה מהותי ומתוקן ומה לבוש חיצוני."

היא מלמדת והוא מקשיב

יש תחושה שעולם התורה לא מצליח להתמודד עם השטף של הדרשה לשוויון. התשובות

יכולת מדיהמה לחוש בדקויות הפסיכולוגיות ושליטה בלתי רגילה במערכת הסמלית-הקבלית. מנוסי עם הרב יצחק גינזבורג

שניתנות – התנגחות חזיתית ושמרנות קיצונית מצד אחד, ופתיחות מופרזת מצד שני – מוכיחות שהעולם היהודי עומד נכון מול התופעה.

"אכן, זה ממש מכול, ואפשר לומר שזהו אתגר הדור של העולם היהודי. הספר שלי לא מנסח משנה סדורה כתגובה לתופעה אלא מפרש את הדמויות הנשיות, אבל מה שמשתמע משם הוא ששני הדברים האלה לא אמורים לסתור אחד את השני."

איך הרעיונות על עליית הנשיות פוגשים את המציאות התורנית?

"קודם כל, בכך שנשים צריכות ללמוד הרבה תורה, ולמלא ולהרחיב את מוסדות הלימוד לנשים. כמובן יש לכך גם השלכה על הגברים, כיוון שגברים בדרך כלל רגילים שהאישה צריכה לפנות לבעלה זמן ללימוד, וכעת הם צריכים להבין שגם הם צריכים לפנות זמן לנשותיהם ללימוד. אבל יותר מכך, הגבר צריך להבין שיש לו מה לקבל מאשתו בתחום הרוחני. לא רק בענייני העולם או הבית, אלא שיש אצלה מפתחות להתפתחות רוחנית שחסרה לו.

"רואים כאן תהליך עמוק שהעולם היהודי צריך לעבור – גם שנים יפתחו ביטחון ביכולת שלהן ללמוד לעומק את פנימיות התורה, וגם שגברים לא יהיו מאוימים מהאישה שלהם ויבינו שהיא יכולה ללמד אותם בתחומים אלה. הייתי רוצה שכל המציאות של חברותא עמוקה ועשירה בין גברים לנשותיהם תתפתח, אבל לא באופן שרק הוא מלמד והיא מקשיבה, אלא שתהיה זו חברותא עמוקה והדדית של ממש. ההדדיות בלימוד היא לדעתי אחד הדברים הכי חשובים שזוגות יכולים לעשות יחד. בחוויה האישית שלי, החברותא עם אשתי פיתחה אצלנו שפה משותפת ותובנות הדדיות, שמאוד הקלו את תקופת הנישואין הראשונה. התורה

"הגברים צריכים ללמוד תורה גם בצורה יותר נפשית ו'נשית', ואת הנשים שלומדות חסידות אני מעודד ללמוד גם בצורה שכלתנית – לא להסתפק ב'וורטים' קטנים וקלים לעיכול"

אל תצמצמי את האישיות שלך!

האולפנא התורנית לבניין אישיות שלם

שיריאל לאישיות הגדולה שמחכה לך, יש אולפנא.

גם בקודש ובחברותות

גם במצוינות הלימודית

גם בפיתוח כישורים אישיים

את מכירה אותה, מרגישה אותה עמוק בפנים. יש לך אישיות גדולה שמחכה לפרוץ ולצמוח.

אנחנו באולפנת שיראל מאמינים, ממש כמוך, שזו זכות וחובה אדירה לפתח את כל הכוחות שלך – את הכוחות הרוחניים והרגשיים, את הכוחות האקדמיים ואת כל הכישרונות הרבים שלך. מתוך שמחה ובריאות גדולה, מתוך חוויה של חברות ואהבה – להתגדל בצורה שלילמה. להוציא מעצמך את הטוב ביותר, כדי למלא את העולם בטוב. אנחנו מחכים לך!

היא כלי חמדה שיכול לבנות את כל החיים בצורה טובה, והוא חייב להיכנס גם לתוך הזוגיות."

מה תעשינה נשים שלא מעוניינות להעמיק בלימוד, ומרגישות שהתחום הזה שייך יותר לעולם של הגבר?

"ראשית, יש פחות ופחות נשים כאלה. אם יש מישהי שזה המקום שלה – כמוכן שלא צריך לכפות עליה ללמוד, אבל אני מקווה שאם היא תקרא את הספר, יתעורר בה ניצוץ שקשור לנשיות המשיחית שלעתיד לבוא, שהיא לא תהסס להתגעגע אליו ולממש אותו. נשים לעיתים חוששות מלסגל לעצמן תכונות שהן מזהות כגבריות. אם יהיה להן ציור של התפתחות אפשרית למחוזות רוחניים גבוהים יותר, שהיו מרוכזים בעבר רק אצל הגברים וכעת יכולים להתאים גם להן מבלי לבטל את הנשיות שלהן, זה יכול לסחוף אותן.

"לצערי אני רואה שפעמים רבות, תכני הלימוד שמוצעים לנשים בנויים על רעיונות קטנים ופשוטים, מעין זריקות עידוד, וורטים וחזיונות שמחזיקים כמה ימים, אך לא באמת מעמידים אותן על הרגליים מבחינה מחשבתית ורוחנית, ובמקום מסוים אפילו משאירים אותן בקטנות מוחין. אני חולם על משהו גדול יותר. בשיעורים שאני מוסר לנשים אני אומר שהן צריכות לקחת אחריות על מה שהן לומדות, להקיף את המושגים בצורה רחבה, ולפעמים אני נתקל בהתנגדות דווקא מצד נשים דתיות. מן הצד השני, יש נשים שמאוד רוצות להתפתח אבל נרתעות משום שזה מאיים על גברים."

לבנות את הגבר מבלי להשפיל אותו

מנוסי סבור שעליית הנשיות נוגעת באופן עמוק בשאלת האיוון. "צריך ללמוד איך לפתח נשיות שלא מאיימת על הגבר, אלא נותנת לו מקום להיות דמות שהאישה זקוקה לו. בעיניי, אם אישה אינה מחוברת בתוכה למקום שבו היא זקוקה לגבר, זו נשיות חסרה. גבר שמרגיש שלא זקוקים לו חש מיותר ומכווץ, ומאבד את כל החן הגברי שלו. נשים מאוד לא שמחות מגברים כאלה, ולכן זה גם אינטרס של הנשים, שהגבריות תהיה מתוקנת. יש להן השפעה רבה על כך."

איך זה מתבטא אצל הדמויות התנ"כיות?

"תמר, לדוגמה, רואה שיהודה במצב לא טוב. הוא לא מבחין בכך שילדיו מתנהגים לא בסדר, הוא לא מסכים לתת לה את בנו השלישי. היא רואה את הטעויות שהוא עושה אבל לא מוכיחה אותו ישירות, כי היא מבינה שזה רק יגרור לו עוד יותר להתבצר בעמדתו המצטדקת. כשאדם מטפס גבוה מדי לא 'יורדים' עליו, אלא מניחים לפניו סולם ומניחים לו לרדת לבד. זה בדיוק מה שתמר עושה, היא אומרת לו 'הזכר נא' ובכך מאפשרת לו לצאת בכבוד מהסבך שנקלע אליו. בכך שהיא מאפשרת לו את הבחירה הוא לא מאיים על ידה, וזה מאפשר לו לקבל ממנה ועדיין לצמוח בתור דמות גברית.

"שלמה המלך אמר 'חכמות נשים בנתה ביתה', ואחת החכמות היא כיצד לבנות את הגבר מבלי להשפיל אותו. אחרת הוא יפתח גבריות אגרסיבית, גסה ותוקפנית. גבר שמרגיש מושפל מבטא כתגובה נגד את הצדדים הכי שליליים בגבריות. לכל גבר יש המון מה ללמוד מהאישה, אבל הדרך שלה להשפיע עליו צריכה להיות בחכמה, כך שהוא לא ירגיש שנוטלים ממנו את העבודה שלו. אחרי השלב הזה, כשהוא מרגיש שהגבריות שלו כבר לא מאיימת, הוא יכול להודות לה ואפילו להיות אסיר תודה."

לפי התאוריה הזו נראה כאילו האישה כל הזמן צריכה להיות עסוקה באיש, לוודא שהיא לא דורכת על יבלות ולא פוגעת בו ולשמור בקביעות על אינטראקציה עם הגבריות. בעוד שבמקביל ישנם עולמות גבריים במובהק, כמו למשל בית המדרש ובית הכנסת, ולהבדיל הווי צבאי או אוהדי כדורגל, שבהם העיסוק בנשיות בכלל לא תופס מקום. יש מקום של נשיות אוטונומית?

"כמוכן שצריך להיות, וישנו, עולם נשי מפותח שאינו קשור לגברים. בתורה אנחנו מוצאים אותו למשל אצל בנות צלפחד או אצל רחל וליאה. רואים שם שיח פנימי של אחיות, תנועה משותפת שפחות קיימת בין גברים. קיימת גם אחווה נשית נסתרת בין כל האמהות למרות שהן לא נפגשות. מאז ומעולם היו מרחבים נשיים מובהקים סביב נושאי משפחה והורות, אבל כשם שיש מרחב לימוד גברי צריך להתפתח גם מרחב לימודי נשי, וזה אכן קורה. מתרחש שם דו-שיח בין רבדים פנימיים, בין מה שקיים לבין מה שעוד לא ממומש, שמגדיל את הצמיחה האישית של נשים בתוך עצמן."

המנטורית הראשונה

הספר צמח מתוך לימוד במסגרות שונות, כשחלק ניכר מהמשוב שהתקבל מהתלמידות מצא את דרכו לדפי הספר. "לאחר שסיימתי את מלאכת הכתיבה עברתי על כל הספר עם הרב יצחק גינזבורג. אני הקראתי את הפרק בקול רם, וכל כמה רגעים הוא היה עוצר אותי ושופך תוספות לרוב וגם תיקונים. העבודה איתו שדרגה את הספר בכמה רמות, עד שמרוב עושר של חומר כבר לא יכולתי להכניס הכל לספר. הדבר שממנו הכי התפעלתי היה היכולת המדהימה שלו לחוש במקביל גם את הדקויות הפסיכולוגיות הכי קטנות באינטראקציות שבין האמהות והאבות, וגם לשלוט בצורה בלתי רגילה במערכת הסמלית-הקבלית של הסיפור".

שאלה מתבקשת – מיהי הדמות שהכי התחברת אליה?

"אני לא יכול לענות על השאלה הזו... זה כמו לשאול את מי אתה הכי אוהב, את אבא או אמא. אבל אני כן יכול לספר על אחד הרעיונות שהתחדשו לי מתוך

הלימוד: תמיד מאפיינים את אהרן הכהן בתור מי שהיה משכין שלום 'בין אדם לחברו ובין איש לאשתו'. המדרש מתאר איך הוא היה ניגש לחבר הראשון, מרצה אותו ואז הולך לחבר השני, וכך הם היו

שער הספר החדש

"אני מרגיש שהקדוש ברוך הוא שם אותי בעולם חילוני למהדרין למשך עשרים ושש שנים כדי שאביא את כל הרגישויות משם, ואפגיש אותן עם עולם התורה"

משלימים. זה לגבי אדם וחברו, אך מה לגבי איש ואשתו? קשה לדמיין את אהרן יושב שעות עם אישה ומרצה אותה.

"נראה לי שהצד השני של הסיפור היה מרים, שהיתה בעלת רגישות מיוחדת לקשר שבין בעלים לנשותיהם – היא גם החזירה את אביה לאמה, וגם מתחה ביקורת על הריחוק שבין ציפורה למשה. העליתי את האפשרות שמרים היתה בעצם השותפה הסודית של אהרן – הוא היה אחראי על האנשים והיא על הזוגות, אפשר לומר שהיא המגשרת הזוגית הראשונה. הדבר לא כתוב אך הוא מאוד מתבקש. כשאמרתי זאת לרב גינזבורג הוא ענה: 'לא שותפה – מנטורית!'".

מעמד האישה עולה בעולם, יש קליפה ופרי – אבל בפועל, הציבור הדתי די נרתע מהמגמה הזו. יש אפילו תחושה של נסיגה, למשל בהקצנה בצניעות שעלולה למחוק את הנשים מהמרחב הציבורי, והיא הופכת לאט לאט לסטנדרט במרחבים שונים בעולם הדתי והחרדי.

"אני מסכים, ואת המגמה הזו צריך לאזן. יש תופעה קיצונית שבחלק מספרי הילדים רואים שולחן שבת של אבא עם בנים, כאילו אין אמא ובנות. הרבי מלובביץ' לדוגמה מאוד התנגד לכך ודרש שבכל האוירים בעיתונים ובפרסומים של חב"ד לילדים יופיע מספר שווה של בנים ובנות.

"כמו לכל דבר, גם לצניעות יש צד חיזוני וצד פנימי. הצד החיצוני הוא גרדי הצניעות לפי ההלכה, העיסוק בשאלת הנראות, הלבוש וכדומה. הצד הפנימי הוא העיסוק בעומק, ב'הצנע לכת', בחיבור הפנימי שלי לחלק הצנוע שבי – הנשמה. העיסוק המופרז בצד החיצוני של הצניעות הוא בעצם עיסוק בצד הלא צנוע של הצניעות. התובנה שעיסוק מוגזם בצניעות הוא לא צנוע עדיין לא לחללה. יש מקום חשוב לחיצוניות של הצניעות, אבל השאלה מה העיקר ומה הטפל. צריך להעביר את הדגש לעיקר – עבודה פנימית של מבט על הפנים ולא על החוץ, להיות עדינים, לחפש את הפנימיות בזולת. ואז ממילא המקום של הצד החיצוני יתאזן.

"העולם נמצא במין מחול הקצנה בין מתירנות קיצונית לשמרנות קיצונית. צריך להפוך את הספירלה מתנועה של הקצנה למתינות, עדינות, רוך, ולהגיע למקום האמצעי. ההתמודדות היא כפולה. מצד אחד עלינו להכיר בזה: אם הפריצות מקצינה בעולם צריך כוח נגדי. כל מי שעוסק בחינוך חייב להיות מאוד מודע לזה – אי אפשר להמעיט בכוחה של המגמה הזו בעולם, והיא דורשת 'קונטרה' רצינית. מצד שני, אם ניתן לקיצוניות להגדיר אותנו ניגור גם אנחנו למחול הזה, אז מה עשינו? לדעתי, בחברה דתית מתוקנת צריכים להתקיים איוונים בריאים וטובים שמאפשרים לנשים וגברים לעבוד זה לצד זה, שנשים יקבלו עמדות מפתח והשפעה, שיתקיים שיתוף פעולה בין המגדרים – וכל זאת מתוך שמירה מוקפדת על כללי הצניעות. צריך לזכור שאנחנו במסע, וכל שלב הוא חלק מתהליך גדול יותר". ■

הספר "מי זאת עולה: נשים בתורה על פי הקבלה והחסידות" יושק ביריד הספרים "צמאה" כחלק מאירועי "ט כסלו

סדרת הספרים צפונות בתורה

בואו לגלות את הרובד הנסתר של התורה

סגולת האותיות

350 עמ'

משמעות השמות

בתורה

380 עמ'

חותם הקודש ב'

380 עמ'

ייחוד המספר 19

360 עמ'

ייחוד המספר 7

490 עמ'

ייחוד המספרים

17,23,37

460 עמ'

ייחוד המספר 13

490 עמ'

צפונות בדילוגים

שפת הסתרים

500 עמ'

חותם הקודש

1820

500 עמ'

החוּשן

220 עמ'

הבריאה

220 עמ'

המתמטיקה

בתורה

490 עמ'

פלא ברכת

כהנים

225 עמ'

מוכח ע"י המתמטיקה פרופסור אליהו רייפס

מומלץ ביותר ע"י הגאון הרב מאיר מזוז שליט"א

מחיר מיוחד לרגל הוצאת כרך 13

03-5321448